

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ВИНИКНЕННЯ ТА ПЕРЕБІГ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Т. В. Чаусова

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та особистісного розвитку НАПН України
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9005-9089>

Актуальність дослідження. У студентському середовищі проблематика конфліктності, непорозуміння з однолітками відображає одну з гострих суспільних проблем: суттєве зростання соціальної нестабільності на фоні посилення жорстокості, зростання злочинності та проявів соціально-культурної нетолерантності.

Підлітки як соціально чутлива та конформна вікова категорія стають «першопрохідцями» у значному числі агресивно забарвлених дій. Проблема конфліктів завжди приваблювала дослідників і розроблялася представниками різних психологічних напрямків як у зарубіжній, так і у вітчизняній психології, зокрема: О. Бондарчук, І. Булах, О. Винославська, О. Волянська, Л. Долинська, Л. Карамушка, В. Кушнірюк, Г. Ложкін, М. Пірен, Н. Пов'якель та ін. Однак проблема впливу різноманітних чинників на виникнення, перебіг та розв'язання конфліктів у юнацькому віці, а особливо серед студентів, залишилась поза увагою дослідників.

Мета дослідження полягає в розкритті впливу соціально-психологічних чинників на виникнення міжособистісних конфліктів у студентському середовищі.

Методика та організація дослідження. Для дослідження були використані наступні методики: методика «Типи поведінки у конфлікті» К. Томаса, методика «Визначення рівня агресивності» А. Басса-А. Даркі, методика «Особистісна агресивність та конфліктність» Є. Ільїна та П. Ковальова. *Вибіркову сукупність дослідження* склали 40 студентів Промислово-економічного коледжу НАУ, з них: 26 – юнаків, 14 – дівчат, віком від 16-18 років.

Результати дослідження показали, що конфлікти у студентському середовищі зумовлюються взаємодією соціально-психологічних чинників, провідними серед яких є особливості індивідуального стилю спілкування, сформованого в особистості, індивідуально-психологічні особливості особистості, зокрема агресивність, а також стиль реагування індивіда на конфліктну ситуацію. Аналіз отриманих даних дозволив визначити об'єктивні чинники, які створюють потенційну можливість для виникнення конфлікту. Наприклад, вакантна посада старости студентської групи може стати причиною конфлікту між двома студентами, якщо обидва претендують на цю посаду.

Виокремлено соціальні чинники виникнення конфліктів серед студентів якими є: низький соціальний статус, пов'язаний із переважанням авторитарного стилю спілкування, прагненням до домінування, вибором стилю суперництва у конфліктах. Також до виникнення міжособистісного конфлікту може призвести нездатність юнацтва керувати власними емоціями, дратуватися у різних ситуаціях міжособистісної взаємодії, недостатній рівень розвитку комунікативних умінь, культури спілкування, погане знання психології і мотивації поведінки інших людей. Психологічні особливості, які можуть призводити до виникнення конфліктів, проявляються у рівнях конфліктності, особистісної тривожності, ригідності, самооцінки, виборі форм агресивних реакцій у фруструючих ситуаціях.

Визначено, що у студентів частіше переважають середній та вищий за середній рівні конфліктності, які тісно корелюють з прямолінійно агресивним стилем взаємодії, де переважає висока тривожність, неадекватна самооцінка, особистісна ригідність, застосування різних форм агресивних реакцій, основними серед яких є вербальна агресія, наявність почуття провини, роздратування, фізична агресія та підозрілість. У юнацтва, що має високий рівень конфліктності, переважає прагнення до домінування у взаєминах, застосування переважно авторитарного та високо агресивного стилів спілкування.

Висновки. Отже, в середовищі студентів постійно йде процес самоствердження в групі. В цей час на мотивацію їхньої поведінки великий вплив мають темперамент, риси характеру і рівень вихованості. Результати проведеного дослідження підтвердили, що врахування соціально-психологічних чинників виникнення конфліктів при взаємодії у юнацькому віці відкриває перспективи як конструктивного запобігання та розв'язання конфліктів, так і особистісного зростання студентів.